

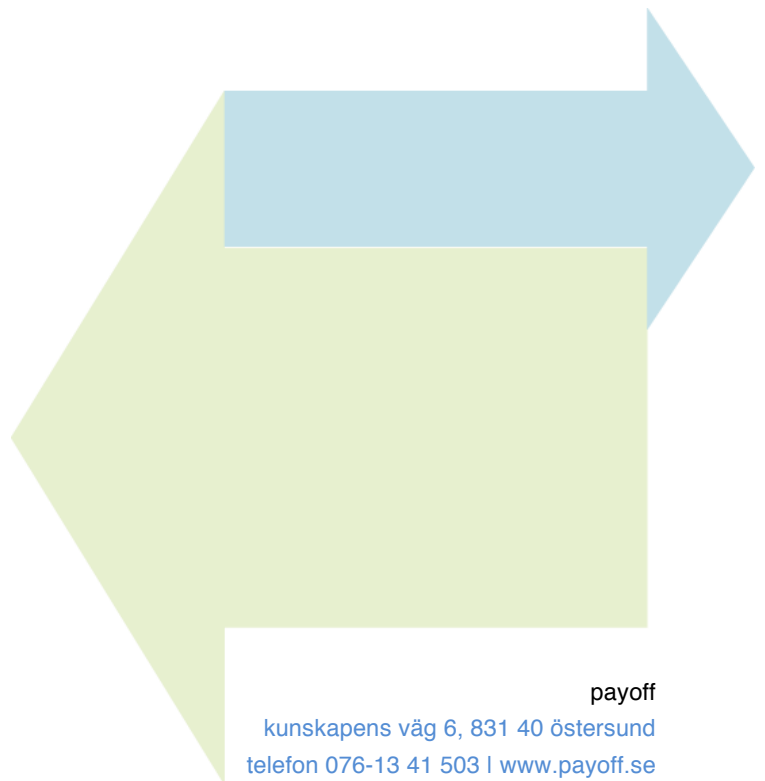
Samhällsekonomisk utvärdering

Projekt Innergården

På uppdrag av Samordningsförbundet i Kalmar län

Rapport 2015-10-02

Payoff utvärdering och analys AB

payoff

kunskapens väg 6, 831 40 östersund
telefon 076-13 41 503 | www.payoff.se

Innehåll

PÅ UPPDRAG AV SAMORDNINGSFÖRBUNDET I KALMAR LÄN	1
PAYOFF UTVÄRDERING OCH ANALYS AB	1
INNEHÅLL	2
SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	9
UPPDRAG SAMHÄLLSEKONOMISK UTVÄRDERING – VAD INNEBÄR DET?	9
PROJEKT INNERGÅRDEN – GRÖN REHABILITERING I HJÄRTAT PÅ ÖLAND	10
MÅLGRUPP	10
SYFTE OCH MÅL	10
SYFTE	10
MÅL	10
NYTTOSAM - MODELL FÖR SAMHÄLLSEKONOMISKA UTVÄRDERINGAR	10
RAPPORTENS STRUKTUR	11
KLASSIFICERING, POTENTIAL OCH REDOVISNING AV OLIKA NYCKELTAL	11
KÄNSLIGHETSANALYS	12
SLUTSATSER, ANALYS OCH FRÅGESTÄLLNINGAR ATT DISKUTERA VIDARE	12
ÖVRIGT	12
PROJEKTETS KLASSIFICERING	13
EKONOMISK ANALYS	14
SAMHÄLLSEKONOMISK POTENTIAL OCH VERKNINGSGRAD	14
BEGREPPSFÖRKLARING, TABELL 1	14
POTENTIALENS FÖRDELNING PÅ PRODUKTION OCH REAL RESURSFÖRBRUKNING	15
INTÄKTER	16
KOSTNAD	18
RESULTAT/LÖNSAMHET	18
SAMHÄLLET SOM HELHET	18
KOMMUNEN	18
LANDSTINGET	20
ARBETSFÖRMEDLINGEN	20
FÖRSÄKRINGSKASSAN	20
STATEN TOTALT	20
INDIVIDERNA/HUSHÅLLEN	20
KÄNSLIGHETSANALYSER	20
KÄNSLIGHETSANALYS 1, PÅVERKAN AV YTTRE FAKTORER	20
KÄNSLIGHETSANALYS 2, RESULTATETS STABILITET	21
KÄNSLIGHETSANALYS 3, ÅTGÄRDSKOSTNADEN AVSKRIVS PÅ TRE ÅR	21
JÄMFÖRANDE TABELL	22
JÄMFÖRELSER MED LIKARTADE INSATSER	23

JÄMFÖRANDE VÄRDEN.....	23
JÄMFÖRANDE VÄRDEN	23
NYCKELTALEN – AVVIKELSER FRÅN MEDELVÄRDE.....	25
SAMMANFATTNING AV DEN EKONOMISKA ANALYSEN.....	27
PROJEKT INNERGÅRDEN RESULTAT OCH MÖJLIGA EFFEKTER	28
SAMHÄLLSEKONOMISK UTVÄRDERING VISAR DEN EKONOMISKA NYTTAN.....	28
PROJEKT INNERGÅRDEN GÖR SKILLNAD	29
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT LÄRANDE, STRUKTURELLT OCH STRATEGISKT PERSPEKTIV	30
BILAGOR.....	32
PRESENTATION AV PROJEKT INNERGÅRDEN.....	32
BAKGRUND TILL ATT PROJEKTET STARTADES.....	32
PROJEKTNAMN	32
PROJEKTÄGARE OCH STYRGRUPP.....	32
PROJEKTGENOMFÖRARE OCH PROJEKTPARTER	32
PROJEKTETS SYFTE OCH MÅL.....	32
MÅLGRUPP	33
BESKRIV FÖRBÄTTRINGS- OCH FRAMGÅNGSFAKTORER	35
BILAGA 2.....	38
KOMPLETTERANDE TABELL, SAMHÄLLSEKONOMISK UTVÄRDERING.....	38
BILAGA 3.....	38
VAD ÄR NYTTOSAM?.....	38

Sammanfattning

Projektets ekonomiska nytta i korthet

Samordningsförbundet i Kalmar län är uppdragsgivare för denna samhällsekonomiska utvärdering av projekt Innegården, som genomförs i Kleva på Öland under 2013 till 2015. Mörbylånga kommun, Arbetsmarknadsenheten är projektägare och samverkan har skett med kommunens enhet för Individ- och familjeomsorg och projektparterna Landstinget i Kalmar län, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Utvärderingen bygger på de tio deltagare som först fullföljt projektet och den samhällsekonomiska utvärderingens beräkningar bygger på dessa deltagare. För att beräkna den ekonomiska nyttan för deltagare, som ej avslutat insatsen, har projektledningen uppskattat ytterligare tio deltagares situation vid avslut, se närmare beräkningar redovisade i tabell på sid 22. Observera att denna rapport redovisade nyckeltal, analys och slutsatser i första hand bygger på de tio först avslutade deltagarna.

Fokus i utvärderingen är dels vilka samhällsekonomiska resultat och effekter som skapats för samhället, aktörerna och individerna, dels vilka möjliga strategiska och strukturella effekter som på sikt kan skapas av projektet.

Det har varit ett intressant projekt att utvärdera. Projektet ligger i framkant när det gäller att hitta nya former för arbetslivsinriktad rehabilitering med stöd av en närhet till naturen. Det skall bli spännande att följa hur projektets ”gröna arena” kan tas tillvara både för målgruppen och för parterna i en utvecklad samverkan.

Intäkterna efter ett år är 1,3 mkr på samhällsnivå för de tio deltagare som ingår i utvärderingen, motsvarande 128 000 kr per deltagare och år. Under förutsättning att deltagarnas situation inte förändras vad gäller resursförbrukning och egenförsörjning kommer projektet att skapa intäkter även i fortsättningen. Det innebär att projektets kostnader, som finansierats av Samordningsförbundet i Kalmar län tillsammans med Mörbylånga kommun, beräknas vara återbetalda till samhället efter 17 månader.

Det finns dessutom en stor potential till ytterligare förbättringar och minskade kostnader om deltagarna kan öka sitt framtida arbetskraftsdeltagande och minska sin resursförbrukning. Detta kan t.ex. ske genom att fler deltagare kommer i ett arbete eller att de som redan är i arbete ökar sin produktivitet.

För projektägaren Mörbylånga kommun skapar projektet intäkter och är lönsamt efter elva månader. Kommunens kostnader för försörjningsstöd minskar och även kostnaderna för omsorg och handläggning. Kommunen har även ökade skatteintäkter främst genom att ett flertal av deltagarna kommit i ett arbete genom projektet. Sammantaget är intäkterna efter ett år 498 000 kr, motsvarande 50 000 kr per deltagare. Projektets kostnader är återbetalda efter 11 månader för kommunen.

Kalmar läns landsting påverkas positivt genom projektet. Det sker i första hand på grund av ökade skatteintäkter genom att deltagarna ökat sitt arbetskraftsdeltagande. Kostnader för vårdinsatser har på kort sikt ökat något. Sammantaget efter ett år är

intäkten 95 000 kr, motsvarande 10 000 kr per deltagare. Landstingets kostnader är återbetalda efter 43 månader.

Försäkringskassan har genom projektet ökat sina kostnader för olika utbetalningar och handläggningar av dessa. I den här typen av projekt är detta ett relativt vanligt resultat genom att vissa av deltagarna har ohälsa, som inte tidigare har behandlats. Efter avslut har individen fått rätt försörjning och rätt insats, vilket är ett mycket viktigt resultat att lyfta fram genom denna typ av arbetslivsinriktade projekt.

För Arbetsförmedlingen har projektet inneburit en kostnadsökning genom olika insatser och subventioner, vilket är en naturlig följd och helt i linje med Arbetsförmedlingens uppdrag i denna typ av projekt.

Deltagarna har i genomsnitt ökat sin disponibla inkomst med 48 000 kr per år främst genom att flera av deltagarna kommit i arbete.

Ekonomisk nytta i ett vidare perspektiv

Genom att genomföra några känslighetsanalyser kan vi se hur investeringen, kostnaderna för satsade resurser i projektet, påverkas om vissa variabler förändras. Den första analysen utgår ifrån att bara 75 procent av det uppnådda resultatet kan hänföras till insatsen i projekt Innergården. Denna känslighetsanalys visar att projekt Innergården är samhällsekonomiskt lönsamt på kort sikt även om 25 procent av de positiva effekterna räknas bort. Återbetalningstiden ökar då från 17 till 23 månader på samhällsnivå. Detta är ett sätt att testa hållbarheten eftersom denna typ av utvärdering inte går att jämföra med en kontrollgrupp.

Ytterligare en analys går ut på att se projektet som en social investering istället för en kostnad. Genom att skriva av projektkostnaderna på tre år istället för att belasta projektets resultat med hela kostnaden år ett kan vi se att det samhällsekonomiska resultatet är ett förbättras från -0,5 mkr till 0,7 mkr på samhällsnivå.

För att kunna bedöma projekts ekonomiska resultat har vi jämfört det mot liknande projekt som vi har i vår databas. Där kan vi se att projektet har en kortare återbetalningstid men något högre åtgärdskostnad än andra, motsvarande projekt. Projektets verkningsgrad, ett mått på hur mycket projektet minskat kostnaderna för utanförskapet, ligger högre relativt jämförbara projekt. Genom att projektet har högre intäkter är också kostnaden per procent verkningsgrad lägre trots de högre åtgärdskostnaderna. Detta är ett relevant mått på hög effektivitet.

Jämförelsen är i första hand tänkt för att visa på vilken spännvidd som finns i det ekonomiska utfallet mellan olika projekt som har relativt liknande förutsättningar. Eftersom en målgrupp i utanförskap kan ha mycket vitt skilda förutsättningar, bl. a. genom att parternas resurser och kompetenser ser olika ut, arbetsmarknaden skiljer på respektive ort och många fler aspekter inte går att väga in på ett relevant sätt skall resultaten av jämförelsen tolkas med försiktighet. Redovisningen ska i första hand ligga till grund för att diskutera förutsättningarna för ett lärande och möjliga effekter av projektet på längre sikt.

Resultatet av den samhällsekonomiska utvärderingen

Under denna rubrik redovisas de ekonomiska resultaten i korthet. För utförligare presentation och redovisningar se avsnittet Ekonomisk analys och Projekt Innergårdens resultat och möjliga effekter.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet, men även för de inblandade aktörerna och för deltagarna.

Samtliga uppgifter avseende lönsamhet och intäkter är beräknade med utgångspunkt hur deltagarnas försörjning och resursförbrukning förändrats genom att de deltagit i projektet. I korthet kan sägas att metoden vi använder oss av bygger på att jämförelser görs mellan en period på 12 månader efter projektet med en period på 12 månader före projektet.

Detta innebär att redovisade belopp är på årsbasis och om situationen inte förändras för deltagarna kommer motsvarande intäkt också att gälla för framtiden. Vi redovisar utfallet på kort sikt och gör en prognos på medellång sikt, ett respektive fem år.

Resultat: Samhället som helhet

- *Intäkten* för samhället på grund av projektet är 1,3 mkr per år. Per deltagare motsvarar det 128 000 kr per år. Alla deltagare utom två uppvisar positiva värden i efterläget. Högsta enskilda intäkt är 581 000 kr per år. Detta gäller en deltagare som genom projektet kommit i ett arbete utan lönebidrag och som innan projektet hade försörjningsstöd och aktivitetsstöd.
- *Lönsamheten (intäkter minus projektkostnader)* för projektet är negativt på kort sikt, ett år, -0,5 mkr. Per deltagare motsvarar det -49 000 kr efter första året. Prognosen på fem års sikt är en positiv lönsamhet på 4,6 mkr, motsvarande 460 000 kr per deltagare. Denna prognostiserade lönsamhet bygger på att den årliga intäkten på 1,3 mkr fortsätter att skapas när åtgärds-kostnaden har "återbetalats".
- Återbetalningstiden för projektkostnaderna är 17 månader på samhällsnivå.
- *Verkningsgraden*, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är 20 procent. Konkret innebär det att värdet av deltagarnas arbetsinsats ökat och att deras konsumtion/behov av vård, omsorg, handläggning etc. minskat relativt hur läget var när de startade insatsen.

Resultat: Övriga aktörer

- För *kommunen* är intäkten 498 000 kr på kort sikt, ett år. Lönsamheten (*intäkter minus projektkostnader*) är 68 000 kr första året. Per deltagare är intäkten på kort sikt 50 000 kr och lönsamheten 7 000 kr första året. Intäkten är kopplad till minskade insatser och handläggning, minskat utbetalt försörjningsstöd och ökade skatteintäkter. Prognos för lönsamhet på fem års sikt är 2,1 mkr, vilket per deltagare motsvarar 210 000 kr. Återbetalningstiden för kommunens projektkostnader är elva månader.

- För *landstinget* är intäkten 95 000 kr på kort sikt, motsvarande 10 000 kr per deltagare. Intäkten beror på ökade skatteintäkter. Lönsamhet (*intäkter minus projektkostnader*) på fem års sikt är totalt 142 000 kr. Per deltagare motsvarar det 14 000 kr. Återbetalningstiden för landstinget är 43 månader.
- *Arbetsförmedlingen* har ökade kostnader på -124 000 kr efter ett år, per deltagare motsvarar det -12 000 kr. Så länge individerna inte minskar sitt beroende av Arbetsförmedlingens stöd kommer kostnaderna att kvarstå.
- *Försäkringskassan* har ökade kostnader med -114 000 kr per år. Per deltagare motsvarar det -11 000 kr per år. Så länge individerna inte minskar sitt beroende av Försäkringskassans stöd kommer kostnaderna att kvarstå.
- *Staten totalt*, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har intäkter på 160 000 kr per år, per deltagare 16 000 kr. Lönsamheten är negativ -860 000 kr första året vilket per deltagare motsvarar -86 000 kr per år. Återbetalningstiden för staten är 77 månader.
- *Deltagarna* har ett år efter avslutad insats i genomsnitt fått en ökad disponibel inkomst med 48 000 kr per år.

Projektets mer långsiktiga avtryck – några frågor att diskutera vidare

Siffror och nyckeltal säger inte alltid allt och vi anser att det krävs ytterligare analyser för att ”tränga” in och förstå vad som ligger bakom de nyckeltal som redovisas i den samhällsekonomiska utvärderingen. Ytterligare en avgränsning för den samhällsekonomiska utvärderingen är att den mäter effekterna för målgruppen och inte direkt lyfter fram det organisatoriska perspektivet av hur processen eller projektet genomförts och vilka ekonomiska effekter detta fått.

Tanken med att redovisa och diskutera projektet ur ett vidare perspektiv är att detta skall komplettera den samhällsekonomiska utvärderingen. Vi har inte haft ett uppdrag att följeforska eller att bidra med ett processtöd till projektet, men vi vill ändå lyfta fram projektets möjliga effekter på lite längre sikt. Vår analys utgår från de uppgifter vi fått från projektledningen och i andra hand från de övriga kontakter som vi haft med projektet. Därför skall denna analys ses som en utgångspunkt för ytterligare diskussioner och analyser.

Under de närmare tjugotalet år som vi från Payoff arbetat med utvärdering har vi mött ett mycket stort antal projekt med arbetslivsinriktning riktade till personer i arbetsför ålder i olika stadier av utanförskap. Detta gör att vi har en gedigen kunskap om vad som varit framgångsfaktorer och grundbultar i olika satsningar, vilket vi kan utgå från i våra analyser.

Några aspekter som vi tycker är särskilt viktiga att lyfta fram vad gäller projektets resultat och genomförande redovisas nedan. Vi ställer och några frågor som är lämpliga för projektägaren och parterna att diskutera vidare för att öka projektets effekter på sikt:

- Projekt Innergården har visat på ett alternativt sätt att samverka och erbjuda arbetslivsinriktad rehabilitering med stort fokus på arbete för individer med i många

fall långt gånget utanförskap. Den ”gröna arenan” som byggts upp genom projektet innebär att nya möjligheter till egenförsörjning skapats för deltagarna samtidigt som deltagarnas upplevda livskvalitet sannolikt ökat. Det är därför särskilt viktigt att klara ut vem av projektparterna som skall följa upp hur anställningarna utvecklas, så att deltagarna även i fortsättningen kan vara i egenförsörjning.

- Samverkan kring målgruppen har utvecklats mellan parterna i projektet. Navet i detta samarbete har varit ett Resursteam med representanter från de samverkande parterna. Kan detta samarbete fortsätta efter avslutat projekt eller behövs några strukturella förändringar eller strategiska beslut för att etablera arbetsformerna och utveckla styrning- och ledning? Ett förslag finns redan för politikerna i kommunen hur ett sådant samarbete skulle kunna se ut. Tar detta förslag även hänsyn till samverkan med övriga parter i projektet?
- Projektet konstaterar att styrgruppens sammansättning varit en framgångsfaktor och att implementering måste vara med på agendan från start för att projektet skall skapa effekter på längre sikt. Även för framgångsrika projekt krävs planering, förankring och ansvar på alla nivåer för att implementeringen ska lyckas. Hur kan Samordningsförbundet arbeta tillsammans med parterna vid kommande satsningar för att öka möjligheterna att en insats skall påverka och faktiskt förändra aktörerna arbetssätt och dess organisationer?
- Vad vi kan förstå har projektet genom den egna uppföljningen visat att projektets målgrupp upplever att deras hälsa ökat, arbetsförmåga förbättrats och de kommit närmare arbetsmarknaden genom projektet. Hur kan samverkansparterna även i fortsättningen stötta deltagarna för att de skall fortsätta att utvecklas? I detta ligger en stor ekonomisk potential då flera deltagare står på ”tröskeln” till arbetslivet.
- Finns det tankar hos parterna att erbjuda tidigare och förebyggande insatser till målgruppen eftersom det ligger så stora mänskliga och ekonomiska värden i detta? Projektet har ur ett socialt investeringsperspektiv visat att satsade kostnader ger möjligheter till framtida intäkter.
- Resultatet av den samhällsekonomiska utvärderingen visar på att projektet relativt liknande arbetslivsinriktade projekt har ett positivt utfall. Ytterligare tio deltagare som inte avslutats har utvärderats genom att prognosticera/bedöma deltagarens försörjningssituation efter avslutat projekt. Denna preliminära utvärdering visar ett utfall som ligger på en betydligt lägre nivå relativt de första tio deltagarna. Enligt projektledningen beroende på att tillkommande deltagare ”står betydligt längre från arbetsmarknaden”. Projektparterna bör därför följa upp hur dessa deltagares situation utvecklas och det faktiska resultatet av insatsen relativt prognosen.
- Vår förhoppning är att våra slutsatser och frågeställningar tillsammans med den samhällsekonomiska utvärderingen kan ligga till grund för att ta vara på projektets lärande, framgångsfaktorer och strategiska värde.

Inledning

Uppdrag samhällsekonomisk utvärdering – vad innebär det?

Payoff har fått i uppdrag av Samordningsförbundet i Kalmar län att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna av projekt Innergården, som genomförs i byn Kleva på Öland. Projektägare är Mörbylånga kommun, Arbetsmarknadsenheten. Styrgrupp är den lokala samverkansgruppen på Öland. Övriga projektparter är kommunens enhet för Individ- och familjeomsorg, Försäkringskassan, Landstinget och Arbetsförmedlingen. Projektet genomförs under åren 2013 till 2015.

Utvärderingen av projektet baseras i huvudsak på de första tio deltagarna som avslutat projektet och där det dessutom gått 12 månader efter projektavslut för alla utom en deltagare (cirka 10 månader). Denna rapport bygger på hur situationen förändrats för dessa deltagare vad gäller försörjning och resursförbrukning. Redovisningen av den ekonomiska nyttan för samhället, parterna och deltagarna utgår från dessa tio deltagare.

För att få en kompletterande bild av projektets arbete med resterande deltagare har vi även beräknat utfallet samhällsekonomiskt för ytterligare tio deltagare som idag ingår i projektet, men inte avslutats. För att kunna genomföra utvärderingen för dessa tillkommande deltagare har deras situation efter avslut uppskattats och sedan har beräkningarna gjorts med stöd av typfall. Vi redovisar endast utfallet i tabellform för de tillkommande tio deltagarna och totalen för samtliga 20 deltagare i projektet.

Fokus i utvärderingen är att synliggöra på vilket sätt projektet skapat ekonomisk nytta för samhället, aktörerna och individerna. I rapporten redovisas också kostnaderna för insatsen och hur detta påverkar nyttan för finansiärerna.

Samtliga ekonomiska beräkningar bygger på vilket sätt individernas deltagande i projektet har påverkat deras försörjningssituation och resursförbrukning, dvs. deras behov av olika insatser.

Redovisning av projektets lärande, mervärden och strategiska resultat och effekter analyseras, redovisas och diskuteras också i rapporten. Utgångspunkten för analysen bygger på de redovisningar vi kunnat ta del av från projektet. Denna del är viktig för att belysa på vilket sätt projektet utvecklat nya arbetsformer, samverkan och möjligheter att ta vara på detta.

Den samhällsekonomiska utvärderingen kan tillsammans med den strategiska analysen i utvärderingen ge ett bredare och bättre underlag för att bedöma projektets resultat och möjliga effekter på längre sikt.

I denna rapport presenteras resultatet av den samhällsekonomiska utvärderingen för projektet.

Projekt Innergården – grön rehabilitering i hjärtat på Öland

Målgrupp

Deltagarna är personer i arbetsför ålder i behov av samordnade arbetslivsinriktade insatser.

Syfte och mål

Syfte

Förhoppningen är att projektet med dess metoder och inriktning ska ge ett beslutsunderlag till permanent verksamhet inom ”grön” verksamhet som kan användas för fler målgrupper och ge människor en möjlighet att växa och utvecklas.

Syftet är vidare att genom samverkansparter erbjuda och verka för att personer i målgruppen utvecklas.

Mål

Projekt Innergårdens mål att förkorta människors tid i utanförskap.

30 procent av deltagarna ska efter tre månaders avslutad projekttid nå anställning eller studier och samtliga deltagare ska närma sig arbetsmarknaden eller får en bedömning som kan öka utsikterna.

Effekter inom berörda organisationer ska bli ett minskat tryck på ständigt återkommande ärendena som kan minska och övergå till långsiktiga lösningar.

Ytterligare information om Innergården finns på webben:

www.samordningsforbundet-kalmarlan.se eller www.morbylanga.se/innergarden

Kontaktperson: Projektledare Eija Vartiainen, eija.vartiainen@morbylanga.se

Ansvarig för underlagen till utvärderingen: Willy Dickmeyer,

willy.dickmeyer@morbylanga.se

Stort tack till både Eija och Willy. Deras underlag har varit en förutsättning för att genomföra denna utvärdering på ett bra sätt.

NyttoSam - modell för samhällsekonomiska utvärderingar

Den samhällsekonomiska utvärderingen och den strategiska analysen har gjorts med hjälp av Payoff's modell NyttoSam, vilken redovisar de samhällsekonomiska effekterna för samhället som helhet samt för kommun, landsting, Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen, staten, försäkringsgivarna och deltagarna. Tanken med att visa de samhällsekonomiska effekterna är att:

- Visa på de osynliga kostnaderna av utanförskap.

- Beräkna intäkterna av förebyggande och rehabiliterande arbetslivsinriktade insatser.
- Beskriva hur den ekonomiska nyttan fördelar sig mellan parterna och vad som uppnås för samhället.

Sammantaget ger utvärderingen en helhetsbild som kan ligga till grund för hur fortsatta satsningar och investeringar i välfärden kan göras på ett långsiktigt och hållbart sätt och vilka mål som realistiska för dessa.

Utvärderingen bygger på individuppgifter för tio individer som har valts ut bland deltagare som avslutats i projektet fram t.o.m. 2014-10-31. De insamlade uppgifterna visar på individernas försörjning och resursförbrukning före respektive efter deltagandet i projektet, se ovan.

NyttoSam är en modell, som utvecklats av Payoff för att genomföra samhällsekonomiska utvärderingar. Nyttosam har använts för att genomföra ett stort antal utvärderingar med fokus på ekonomisk nytta för samhället, aktörerna och deltagarna. Vår modell kan också användas för att göra s.k. socioekonomiska bokslut, som i första hand är ett alternativt namn på samhällsekonomiska utvärderingar.

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för våra ekonomiska beräkningar har ett antal antaganden och avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Läs vidare i bilaga 3, i vilken några av de vanligaste nyckeltalen kopplade till Nyttosam också förklaras.

Den strategiska analysen tar fasta på vad projektet utvecklat vad gäller arbetsformer, samverkan och framgångsfaktorer. Hur projektets erfarenheter kan användas och implementeras för att utveckla den reguljära verksamheten och samverkan med andra aktörer är centralt i denna del. Egentligen hur bra är projektet sett som en social investering? Tanken är vidare att visa på de mer kvalitativa värdena av projektet som ett komplement till den ekonomiska nyttan

Rapportens struktur

Klassificering, potential och redovisning av olika nyckeltal

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redogör för projektets klassificering, baserad på ett av Payoff framtaget klassificeringssystem och vår databas som bygger på tidigare genomförda utvärderingar. Därefter kommer ett avsnitt som redovisar den ekonomiska analysen. Där beskrivs insatsens samhällsekonomiska potential, dvs. den kostnad som deltagarna totalt utgör för samhället när de påbörjar insatsen. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i insatsen. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader insatsen haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl återbetalningstid som en kostnads-/intäktskalkyl på kort och medellång sikt.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/aktörer som ingår i samhället; kommunerna, landsting/region, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för Arbetsför-

medlingen, Försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, "övrig stat". Resultatet för aktören Försäkringsgivarna avser de sociala avgifter som betalas in till olika försäkringsbolag genom att deltagarna erhåller en anställning.

För kommunen och landstinget/regionen redovisas även intäkterna på kort och medellång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Känslighetsanalys

Med hjälp av tre olika känslighetsanalyser redovisas dels hur lönsamheten påverkas om vi antar att det föreligger extern påverkan (t ex "sjävläkning", konjunktur, kortsiktig undanträngning etc.) med 25 procent på intäkterna, dels hur lönsamheten påverkas om vi exkluderar extremvärden för deltagarna (bäst och sämst), och slutligen hur den kortsiktiga lönsamheten påverkas om projektkostnaden "avskrivs" under en treårsperiod i stället för att helt och hållet belasta det första året efter deltagarna lämnat insatsen.

Slutsatser, analys och frågeställningar att diskutera vidare

I den sista delen i rapporten sammanfattas utvärderingen och projektets kortsiktiga resultat och möjliga långsiktiga effekter analyseras. Rapporten avslutats med några frågeställningar och funderingar från utvärderaren att diskutera vidare.

Övrigt

I bilagor finns en presentation av projektet, tabeller med detaljerad information för de olika nyckeltalen och slutligen en kort presentation av NyttoSam.

Projektets klassificering

Payoff har tagit fram ett system för klassificering av olika samverkansprojekt/verksamheter. Det innebär att likvärdiga insatser klassas in i ett antal separata kategorier. Syftet med klassificeringen är att;

1. skapa krav på tydligare målsättning för insatsen/insatsen
2. möjliggöra relevantare jämförelser mellan likvärdiga insatser - hur bra är resultatet av aktuellt insats jämfört med likartade insatser?
3. underlätta lärandet av vilka åtgärder som leder till effektivitet och bra lönsamhet och, som i sin tur, möjliggör att vi kan satsa på bra åtgärder för kommande insatser och som underlättar en eventuell implementering

Enligt det system för klassificering som Payoff tagit fram tillhör *Innergården* klass T9. Kriterierna för att tillhöra klass T9 är följande;

Steg 1. Insatsen är utvärderat med vår standardmetod (efterläge jämförs med föreläge). Detta kriterium har uppfyllts.

Steg 2. Insatsens mål är primärt att få in deltagarna i arbetslivet. Detta kriterium har uppfyllts.

Steg 3. Utanförskapet är relativt omfattande för deltagarna. *Innergården* har en potential per deltagare i föreläget på 648 000 kr. Detta innebär låg produktion och/eller viss resursförbrukning i föreläget.

Steg 4. Resurserna i insatsen är stora. Insatsen har kostat 178 000 kr per deltagare uttryckt i ”BNP-kronor”, dvs. inklusive indirekt skatt.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i sex delar;

- **Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad**
I detta avsnitt redovisas vilken samhällelig kostnad deltagarna utgjorde året innan projektstart (potential) samt hur stor andel av denna kostnad som frigjorts året efter projektavslut (verkningsgrad).
- **Intäkter på kort och medellång sikt**
I detta avsnitt redovisas hur stora intäkterna/kostnadsreduceringarna varit året efter jämfört med året innan.
- **Kostnader för vidtagna åtgärder**
I detta avsnitt redovisas den totala resursförbrukningen kopplad till insatsens genomförande.
- **Lönsamhet på kort (ett år) och medellång sikt (fem år) inklusive återbetalningstid.**
I detta avsnitt redovisas lönsamheten i kronor och i återbetalningstid.
- **Känslighetsanalyser**
I detta avsnitt redovisas hur resultatet/lönsamheten påverkas bl a av antagandet att viss procent av den erhållna intäkten beror på andra faktorer än själva insatsen.
- **Jämförelser med likartade insatser**
I detta avsnitt redovisas hur insatsens lönsamhet är i förhållande till andra, liknande insatser som Payoff utvärderat

Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad

I tabell 1 nedan framgår insatsens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som på kort sikt - 12 månader - maximalt kan uppnås när insatsen startade, kopplat till den population som ingår i utvärderingen.

Potentialen kan även uttryckas som att den speglar deltagarnas sammanlagda årliga samhällsekonomiska kostnad när de påbörjade sitt deltagande i insatsen.

Ett fullständigt lyckat resultat innebär en verkningsgrad på 100 procent, dvs. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterläget genom insatsens drivande.

Begreppsförklaring, tabell 1

Med "tillgänglig potential i föreläget" avses den potential som fanns att tillgå då deltagarna kom in i insatsen¹.

¹ Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av skillnaden mellan ett heltidsarbete med en månatlig lön på 27 150 kr¹ minskat med värdet av deltagarens (eventuella) arbete vid ingång i insatsen, plus den (eventu-

Den totala potentialen på ett års basis utgjorde 6,5 milj. kr vid insatsens start för populationen, motsvarande 648 000 kr per deltagare.

Tabell 1. Sammanställningen visar insatsens samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt insatsens verkningsgrad

	Kort sikt
Tillgänglig potential i föreläge, varav	6 483 000 kr
produktion	5 495 000 kr
vård, omsorg och handläggning	988 000 kr
Faktisk produktion i föreläge	1 %
Faktisk produktion i efterläge	14 %
Utnyttjad potential, varav	1 283 000 kr
produktion	792 000 kr
vård, omsorg och handläggning	491 000 kr
Verkningsgrad, varav	20 %
produktion	14 %
vård, omsorg och handläggning	50 %
Kostnad per verkningsgrad	9 000 kr
Kvarvarande potential i efterläge	5 199 000 kr

Då deltagarna kommer in i arbete och minskar sina vård- och omsorgsbehov frigörs en del av den ursprungliga, tillgängliga potentialen vilket innebär att samhällets kostnader minskat. Om alla deltagare kommer in i heltidsarbete utan subventioner och ingen av deltagarna har kvar något behov av vård och omsorg har all potential frigjorts. Det innebär att minskad potential ska tolkas som att insatsen har gått i positiv riktning. I detta fall har potentialen minskat ("utnyttjad potential") med 1,3 milj. kr, vilket motsvarar en verkningsgrad på 20 procent. Utslaget per deltagare motsvarar den minskade kostnaden 128 000 kr och den kvarvarande potentialen är därmed 520 000 kr.

Om deltagarna i snitt skulle ha haft tio år kvar till pension när de påbörjade insatsen skulle det motsvara en utnyttjad potential på samhällsnivå motsvarande ca 65 mkr. Även om detta belopp bygger på antaganden, så visar de på vilka stora potentialer som det ligger i ett reducerat utanförskap!

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör insatsens resultat mer i detalj är att beskriva hur deltagarnas potential har utnyttjats dels genom förändrad produktion, dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget.

De blå staplarna i figur 1 beskriver dels tillgänglig potential i föreläget, dels kvarvarande potential i efterläget. Att stapeln i efterläget är kortare beror på att viss pot-

ella) reala resursförbrukning i form av vård, omsorg och handläggning som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i insatsen. För en individ över 25 år som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar vård eller omsorg utgör potentialen cirka 585 000 kr på ett år. Om alla deltagare skulle ha ett produktivt arbete på heltid och inte någon skulle vara i behov av stödresurser vore potentialen noll.

ential (1,3 mkr) frigjorts främst genom att flera av deltagarna kommit in i arbete i efterläget jämfört med föreläget.

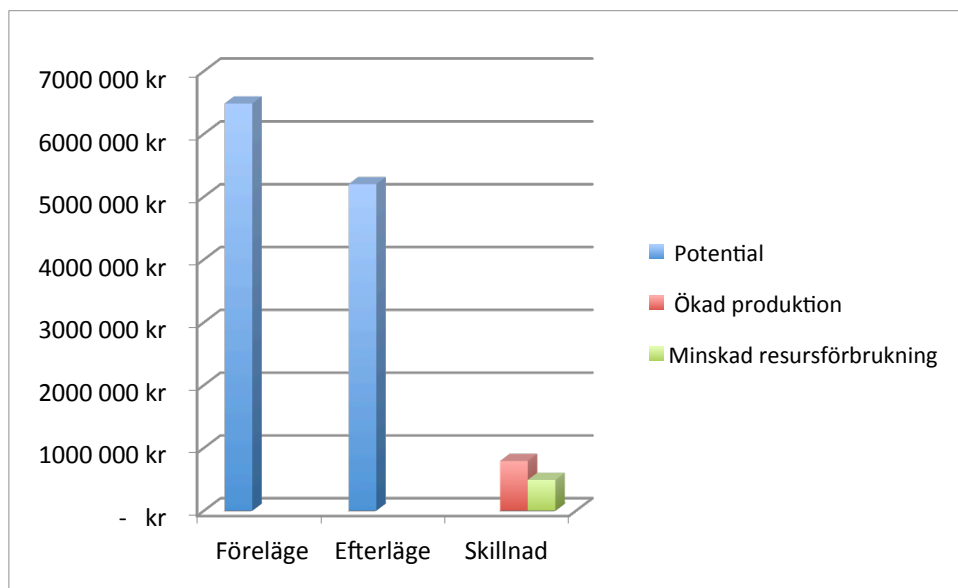

Diagram 1. Insatsens potential i före- respektive efterläge. Den ökade produktionen (röd stapel till höger) inklusive den minskade reala resursförbrukningen (gulgrön stapel till höger) motsvarar en verkningsgrad på kort sikt på 20 procent.

Den totala potentialen i föreläget (6,5 mkr) var fördelad på möjligt produktionsutrymme (5,5 mkr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (1 mkr).

Genom ökad produktion och minskat behov av olika resurser har den totala potentialen minskat med 20 procent vilket åskådliggörs av skillnaden mellan de blå staplarna i figuren ovan. I kronor motsvaras det av 1,3 mkr, fördelat på 0,8 mkr på ökad produktion och 0,5 mkr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Detta resultat åskådliggörs av de båda staplarna till höger över rubriken ”Skillnad”.

Intäkter

I tabell 2 nedan redovisas en sammanställning över de intäkter insatsen genererat på kort sikt (ett år) och på medellång sikt (fem år) för samhället som helhet samt uppdelat på kommun, landsting och stat.

I tabell 3 följer en motsvarande redovisning för statens olika sektorer samt för individen/hushållet och försäkringsgivarna.

Diagram 2 och 3 illustrerar intäkterna i form av staplar.

Tabell 2. Intäkter på kort och medellång sikt för samhället som helhet samt för den offentliga sektorn.

	Totalt, kort sikt	Per deltagare, kort sikt	Totalt, medellång sikt
Samhället	1 283 000 kr	128 000 kr	6 417 000 kr
Kommun	498 000 kr	50 000 kr	2 489 000 kr
Landsting	95 000 kr	10 000 kr	476 000 kr
Staten	160 000 kr	16 000 kr	800 000 kr

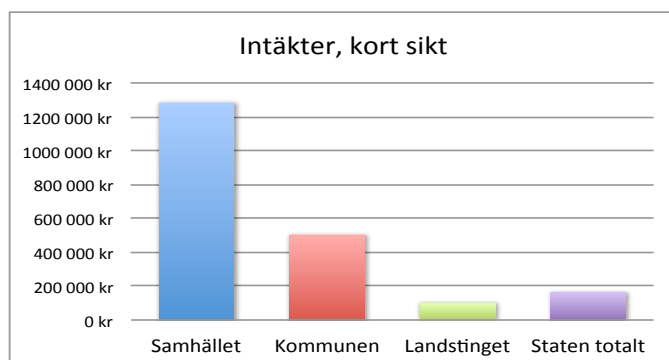

Diagram 2. Intäkten på kort sikt för samhället och för offentliga sektorn.

Som framgår av tabell 2 och diagram 2 beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 10 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning på kort sikt (ett år) vara 1,3 mkr. På medellång sikt (fem år) beräknas intäkten till 6,4 mkr. Per deltagare motsvarar det 130 000 kr respektive 640 000 kr.

Tabell 3. Intäkter på kort och medellång sikt för statens olika sektorer samt övriga sektorer i samhället.

	Totalt, kort sikt	Per deltagare, kort sikt	Totalt, medellång sikt
Arbetsförmedlingen	-124 000 kr	-12 000 kr	-618 000 kr
Försäkringskassan	-114 000 kr	-11 000 kr	-572 000 kr
Övrig stat	398 000 kr	40 000 kr	1 990 000 kr
Individerna/hushållen	484 000 kr	48 000 kr	2 421 000 kr
Försäkringsgivarna	46 000 kr	5 000 kr	231 000 kr

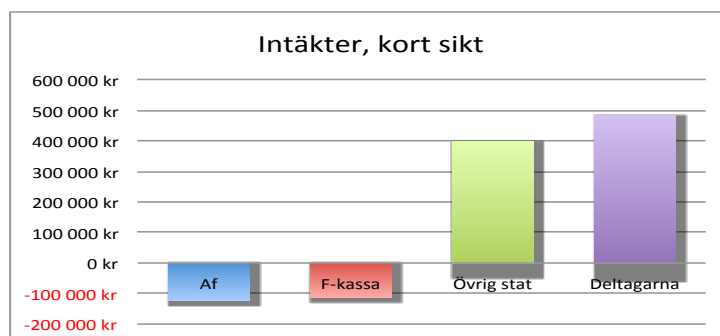

Diagram 3. Intäkten på kort sikt för offentliga sektorn och deltagarna.

Kostnad

Åtgärdskostnaden för de 10 personer som ingår i utvärderingen har varit 1,8 mkr inklusive indirekta skatter². Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 178 000 kr. Av den totala kostnaden står kommunen för 30 procent medan landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan står för 23 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

Tabell 4. Kostnader för insatsens genomförande för samhället som helhet samt för berörda aktörer.

	Totalt	Per deltagare
Samhället	1 782 000 kr	178 000 kr
Kommunen	430 000 kr	43 000 kr
Landstinget	334 000 kr	33 000 kr
Arbetsförmedlingen	334 000 kr	33 000 kr
Försäkringskassan	334 000 kr	33 000 kr
Övrig stat	349 000 kr	35 000 kr
Staten totalt	1 017 000 kr	102 000 kr

Resultat/lönsamhet

I tabell 5 och diagram 4 och 5 nedan redovisas en sammanställning över insatsens resultat/lönsamhet för samhället som helhet och för kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt för staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt som ett medellångt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant, återbetalningstiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället är på kort sikt negativ, -0,5 mkr. På fem års sikt är lönsamheten beräknad till 4,6 mkr. Per deltagare -50 000 kr respektive 460 000 kr. Återbetalningstiden för samhället är 17 månader.

Kommunen

För kommunen är projektet lönsamt på såväl kort som medellång sikt, 68 000 kr respektive 2,1 mkr. Per deltagare motsvarar det 7 000 kr och 210 000 kr. Faktiska återbetalningstiden är 11 månader, dvs. något kortare än ett år. Kommunen har ökade skatteintäkter, minskade kostnader för försörjningsstöd och minskade kostnader för insatser och handläggning.

² Exklusive indirekt skatt är kostnaden 1 433 000 kr.

Tabell 5. Lönsamhet på kort och medellång sikt samt återbetalningstid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt	Medellång sikt	Per deltagare, kort sikt	Payoff-tid	Per deltagare, medellång sikt
Samhället	-499 000 kr	4 635 000 kr	-50 000 kr	17	464 000 kr
Kommun	68 000 kr	2 059 000 kr	7 000 kr	11	206 000 kr
Landsting	-239 000 kr	142 000 kr	-24 000 kr	43	14 000 kr
Staten totalt, varav	-858 000 kr	-218 000 kr	-86 000 kr	77	-22 000 kr
Arbetsförmedlingen	-458 000 kr	-952 000 kr	-46 000 kr	i.v.	-95 000 kr
Försäkringskassan	-449 000 kr	-907 000 kr	-45 000 kr	i.v.	-91 000 kr
Övrig stat	49 000 kr	1 641 000 kr	5 000 kr		164 000 kr

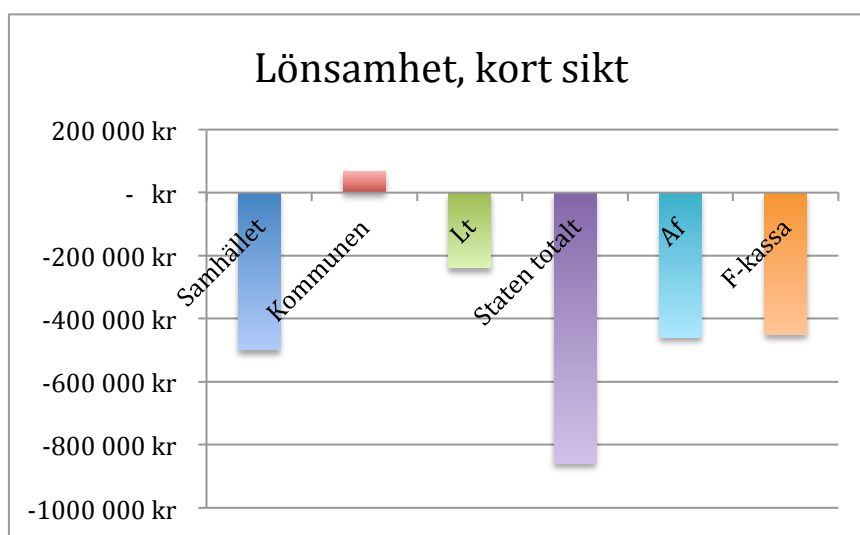

Diagram 4. Lönsamheten på kort sikt för samhället och offentliga sektorn

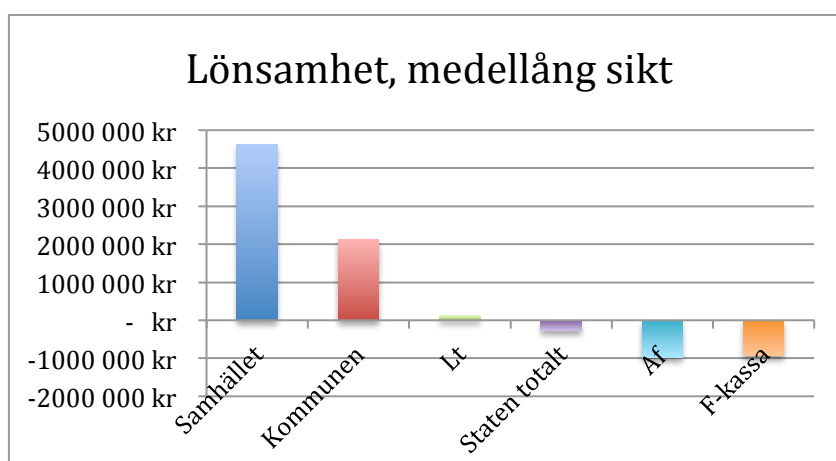

Diagram 5. Lönsamheten på medellång sikt för samhället och offentliga sektorn

Landstinget

Landstinget har en negativ lönsamhet på kort sikt, -239 000 kr. Efter fem år beräknas lönsamheten 142 000 kr. Per deltagare och år -24 000 kr och 14 000 kr. Beräknad återbetalningstid är 43 månader. Landstinget har ökade kostnader för vård men också ökade skatteintäkter som påverkar resultatet.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har ökade kostnader för projektet, helt i linje med deras uppdrag. Kostnaderna har ökat med -124 000 kr efter ett år och uppskattas på fem års sikt vara -618 000 kr om deltagarnas situation inte förändrats.

Försäkringskassan

Försäkringskassan har ökat sina kostnader med -114 000 kr efter första året och uppskattas på fem år vara -572 000 kr.

Staten totalt

Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, visar en negativ lönsamhet motsvarande -858 000 kr i efter ett år. Återbetalningstiden är beräknad till 77 månader.

Individerna/hushållen

Deltagarna har fått en ökad disponibel inkomst med 484 000 kr per deltagare, vilket motsvarar 48 000 kr per deltagare och år. Endast en deltagare har minskat sina inkomster.

Känslighetsanalyser

Genom att genomföra tre olika typer av känslighetsanalyser kan vi studera hur lönsamheten påverkas om någon eller några av förutsättningarna för utvärderingen ändras i olika avseenden.

Den första analysen syftar till att redovisa hur det uppnådda resultatet påverkas om vi antar att andra faktorer, än de inom insatsen vidtagna, påverkat utfallet. Exempel på sådana "exogena variabler" kan vara konjunkturer, händelser i individens privata liv, kortsiktiga undanträngningseffekter etc.

Den andra analysen visar hur resultatet påverkas om vi exkluderar utfallets extremvärden (bäst och sämst). Den tredje analysen beskriver hur den kortsiktiga lönsamheten påverkas om projektkostnaden "avskrivs" under en treårsperiod i stället för att helt och hållet belasta det första året efter deltagarna lämnat insatsen.

Känslighetsanalys 1, påverkan av yttre faktorer

Om vi antar att 25 procent av deltagarna nått sin förbättrade status även utan medverkan i insatsen, hur påverkas lönsamheten för samhället? Beräkningen genomförs på så

sätt att vi reducerar intäkten med 25 procent medan den totala kostnaden behålls. Den totala intäkten för samhället reduceras till 960 000 kr. Resultatet av detta blir att lönsamheten är -820 000 kr, motsvarande -82 000 kr per deltagare (jämfört med -0,5 mkr respektive -50 000 kr utan den 25 procentiga reduktionen i intäkt). Återbetalningstiden ökar med sex månader till 23 månader.

Känslighetsanalys 2, resultatets stabilitet

En alternativ känslighetsanalys vid en urvalsstudie baseras på att man exkluderar extremvärden (i detta fall det enskilt högsta och det lägsta) från de ekonomiska beräkningarna. På så sätt kan man undvika att några enskilda värden som kommit med i urvalet snedvrider resultatet på ett icke representativt sätt.

Exkluderar man nu dessa extremvärde sjunker intäkten från totalt 1,3 mkr till 0,7 mkr. Lönsamheten per deltagare sjunker då från -50 000 kr till -105 000 kr på ett års sikt. Återbetalningstiden ökar i detta fall från 17 till 30 månader.

Känslighetsanalys 3, åtgärdskostnaden avskrivs på tre år

En tredje känslighetsanalys kan genomföras genom att Innergårdens kostnad "avskrivs" på tre år. Kostnaden per år blir då $1,8/3 = 0,6$ mkr vilket ger en kortsiktig lönsamhet på cirka 0,7 mkr. Motsvarande siffra utan avskrivning är -0,5 mkr.

Jämförande tabell

Den jämförande tabellen nedan redovisar resultatet i sammanfattande form dels för gruppen av tio deltagare som har fullföljt projektet (1-10), dels för gruppen av tio deltagare där efterläget är baserat på en prognos (11-20), dels för hela populationen om 20 deltagare (1-20).

Tabell 5. Intäkt, kort sikt, verkningsgrad och återbetalningstid för samhället för de olika grupperna.

	1-10	11-20	1-20
Intäkt per deltagare, kort sikt	128 000 kr	30 000 kr	79 000 kr
Verkningsgrad, procent	20	5	12
Återbetalningstid, månader	17	67	27

Tabell 6. Intäkt, kort sikt per deltagare och återbetalningstid för kommunen, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för de olika grupperna.

	1-10	11-20	1-20
Intäkt per deltagare, kort sikt, kommunen	50 000 kr	28 000 kr	39 000 kr
landstinget	10 000 kr	2 000 kr	6 000 kr
Försäkringskassan	-12 000 kr	-16 000 kr	-14 000 kr
Arbetsförmedlingen	-11 000 kr	-11 000 kr	-12 000 kr
Återbetalningstid, månader, kommunen	11	18	13
landstinget	43	156	66
Försäkringskassan	---	---	---
Arbetsförmedlingen	---	---	----

Jämförelser med likartade insatser

Den klassificering av våra utvärderingar som Payoff tillämpar möjliggör en relevantare jämförelse mellan likvärdiga insatser, dvs. insatser som har liknande förutsättningar. *Innergården* tillhör, enligt vår klassificeringsterminologi, klass T9. Det innebär att vi utvärderat insatsen med vår standardmetod, 12 månader före och efter deltagandet, att målet är att få in deltagarna i arbetslivet, att utanförskapet är relativt omfattande och att resurserna i insatsen är stora.

Jämförande värden

Jämförande värden

Om vi jämför resultatet för samhället som helhet med de 21 övriga projekt eller verksamheter inom klass T9 som payoff utvärderat de senaste fyra åren framgår följande (snittvärdet för de 21 övriga i parentes):

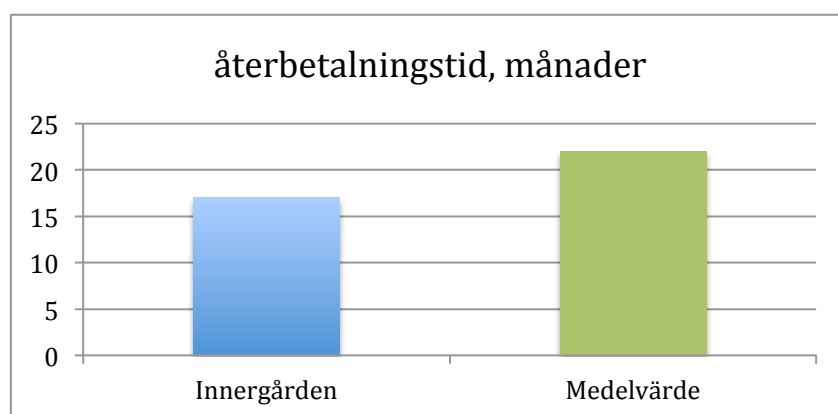

Diagram 6. Återbetalningstid.

Återbetalningstiden för samhället är 17 månader (medianvärdet för klassen är 22 månader). Detta innebär kortare återbetalningstid än genomsnittet inom klassen.

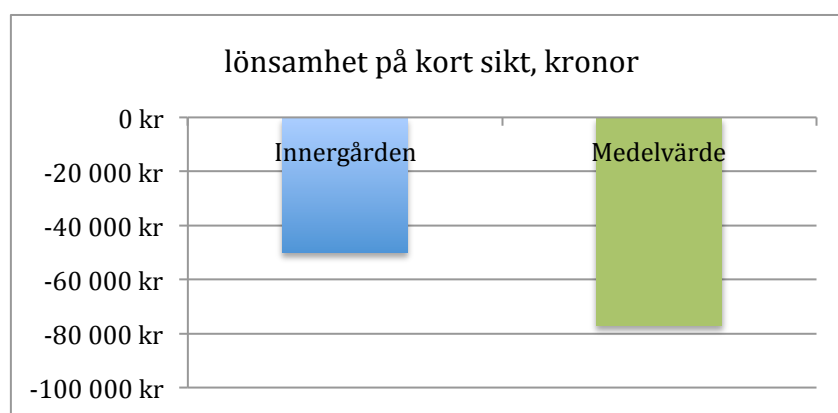

Diagram 7. Lönsamhet per deltagare kort sikt.

Lönsamhet per deltagare kort sikt är -50 000 kr (-77 000 kr). Lönsamheten är högre än genomsnittet inom klassen på kort sikt.

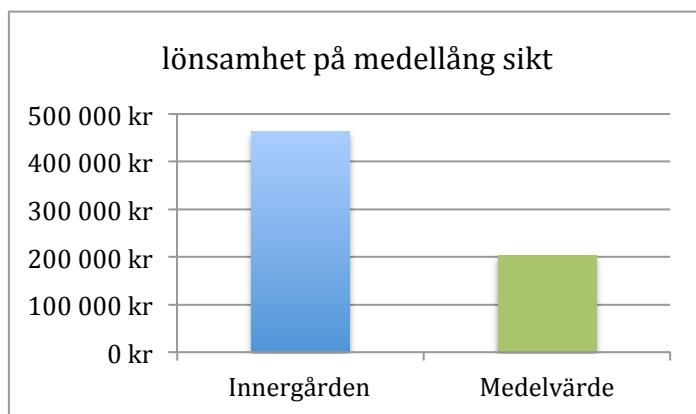

Diagram 8. Lönsamhet per deltagare medellång sikt.

Lönsamhet per deltagare på medellång sikt är 464 000 kr, vilket innebär högre lönsamhet på medellång sikt än genomsnittet inom klassen, 204 000 kr.

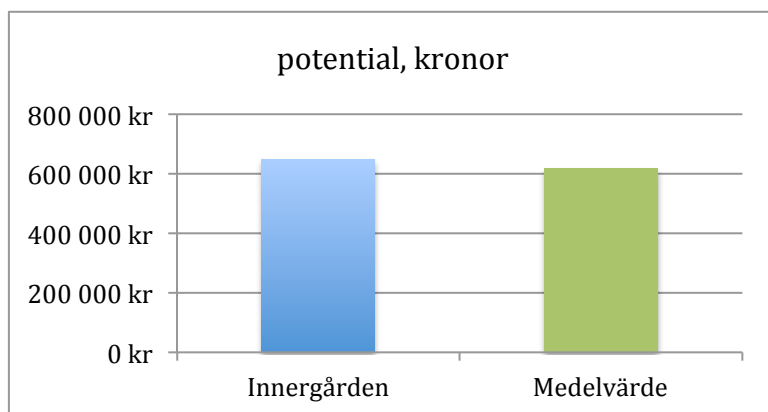

Diagram 9. Potentialen per deltagare i föreläget.

Potentialen per deltagare i föreläget är 648 000 kr, innebärande högre potential än genomsnittet inom klassen, 619 000 kr.

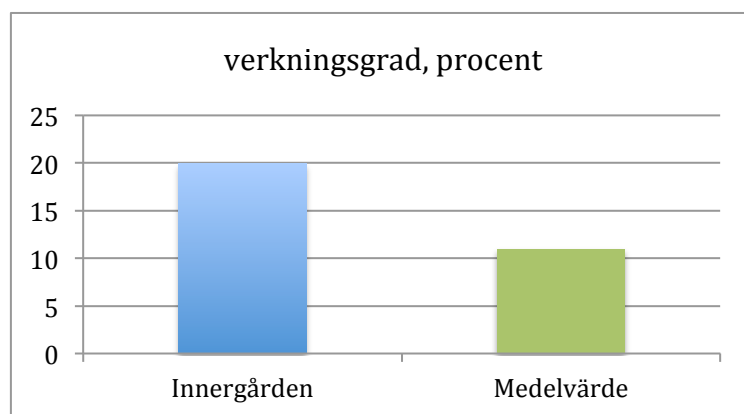

Diagram 10. Verkningsgrad.

Verkningsgraden är 20 procent. Detta innebär högre verkningsgrad (högre produktivitet) än genomsnittet inom klassen som är 11 procent.

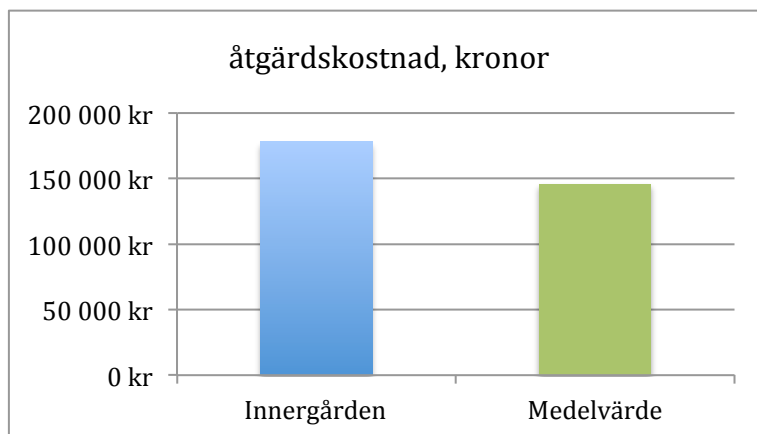

Diagram 11. Åtgärdskostnad per deltagare.

Åtgärdskostnad per deltagare är 178 000 kr jämfört med 145 000 kr för genomsnittet inom klassen.

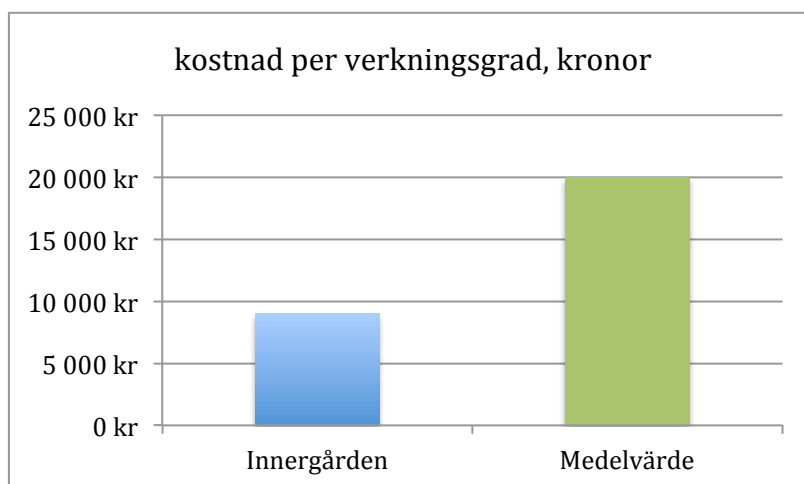

Diagram 12. Kostnad per verkningsgrad

Kostnad per procent verkningsgrad är 9 000 kr vilket innebär en lägre kostnad per procent verkningsgrad (dvs. högre effektivitet) än genomsnittet inom klassen, 20 000 kr.

Nyckeltalen – avvikelser från medelvärde

Ett alternativt sätt att redovisa de viktigaste nyckeltalen utifrån vår utvärdering av Innergården är att skapa ett s.k. polärt diagram där genomsnitten för nyckeltalen i aktuell klass erhåller värdet 100, se diagram 15. Avvikelserna från det faktiska utfallet i utvärderingen redovisas därefter procentuellt.

Avvikelserna är beräknade på följande sätt; skillnaden mellan det faktiska utfallet i *Innergården* och genomsnittet i databasen ställs i relation till genomsnittet i databasen.

- Potentialen i Innergården var 648 000 kr och genomsnittet i databasen är 619 000 kr, skillnaden är alltså 29 000 kr. Uttryckt i procent är avvikelsern 5 procent ($29\,000/619\,000 = 5\%$). MedelvärdeT motsvarar 100 och utfallet 105. Potentialen i Innergården är alltså fem procent högre än medelvärdet i databasen.
- Åtgärds kostnad; $32\,000/146\,000 = 22\%$. MedelvärdeT motsvarar 100 och utfallet 122.
- Lönsamhet på kort sikt; $27\,000/-77\,000 = 35\%$. MedelvärdeT motsvarar 100 och utfallet 135.
- Lönsamhet på medellång sikt; $262\,000/204\,000 = 128\%$. MedelvärdeT motsvarar 100 och utfallet 228.
- Återbetalningstid; $-5/22 = -23\%$. MedelvärdeT motsvarar 100 och utfallet 77.
- Verkningsgrad; $9/11 = 82\%$. MedelvärdeT motsvarar 100 och utfallet 182.
- Kostnad per verkningsgrad; $-11\,000/20\,000 = -55\%$ procent. MedelvärdeT motsvarar 100 och utfallet 45.

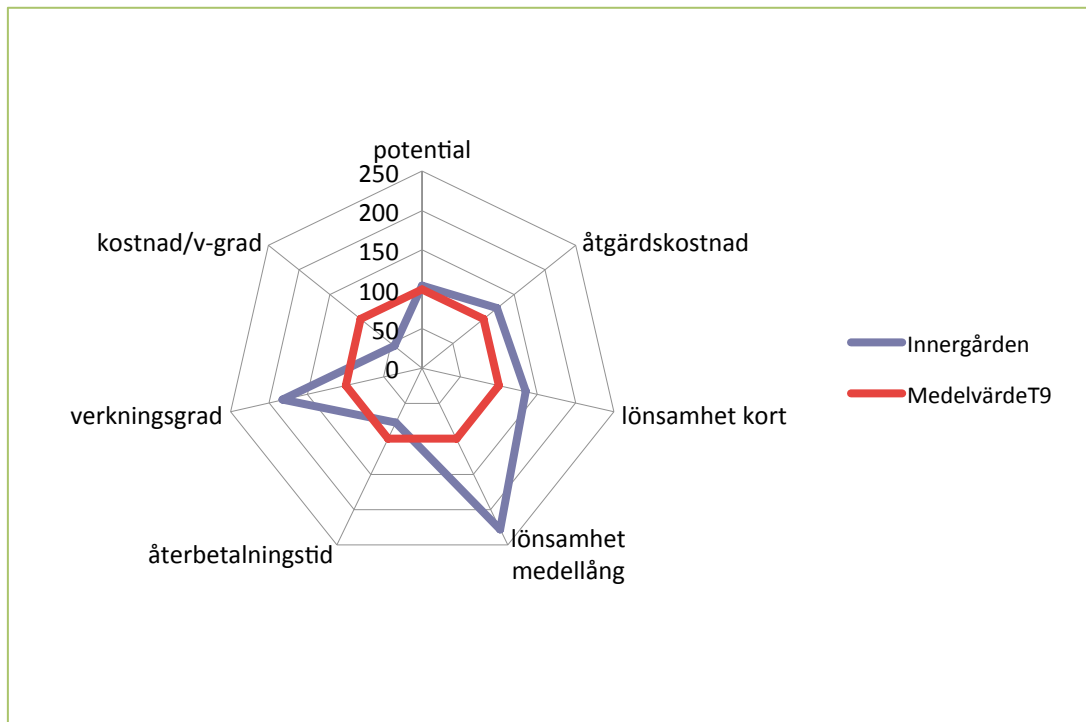

Diagram 13. Nyckeltalens utfall relativt medelvärdet inom klassen.

Lönsamheten på såväl kort som medellång sikt är högre än genomsnittet för klassen. Genom att återbetalningstiden är 23 procent kortare än genomsnittet ligger kostnaden per verkningsgrad lägre än snittet trots högre åtgärds kostnad.

Sammanfattning av den ekonomiska analysen

I diagram 14 nedan sammanfattar vi resultatet av den samhällsekonomiska analysen för de 10 deltagare som ingår i utvärderingen. Den blå nedåtriktade stapeln illustrerar åtgärds-kostnaden medan de röda och gula uppåtriktade staplarna illustrerar intäkter på kort och medellång sikt.

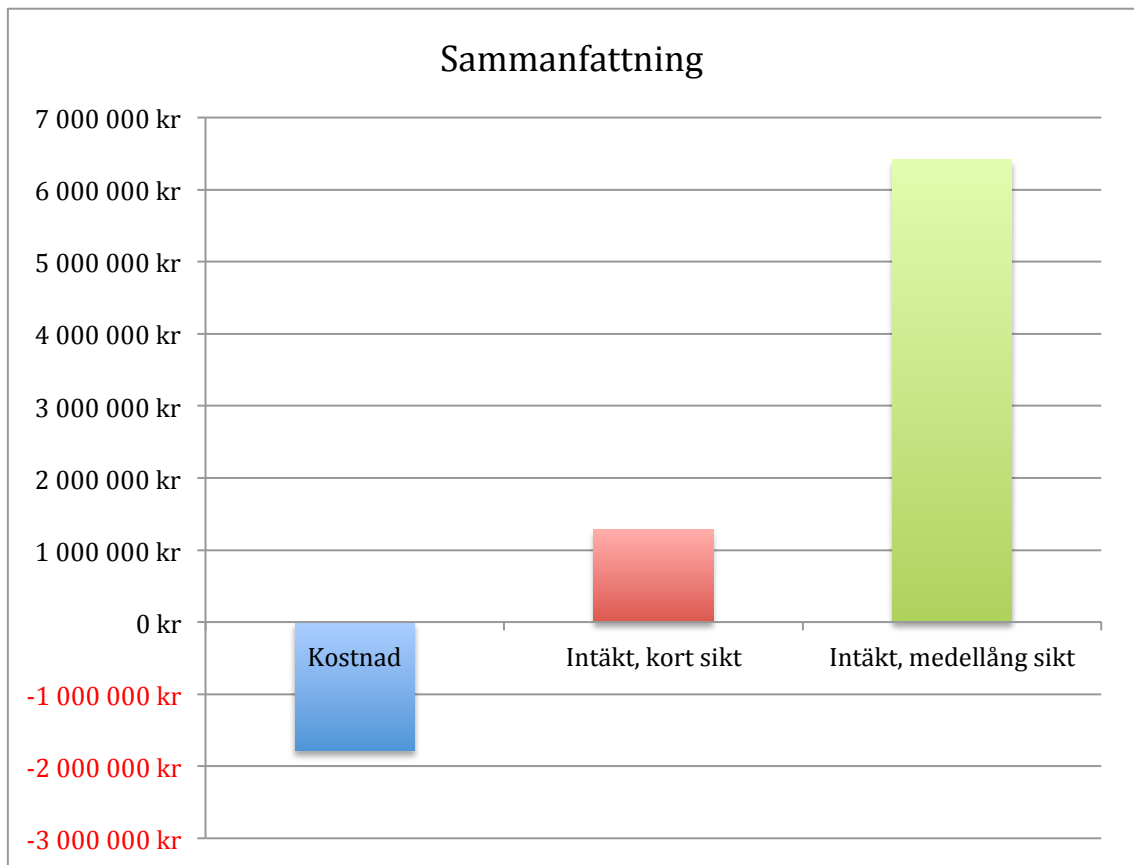

Diagram 14. Figur som illustrerar insatsens åtgärds-kostnad samt de intäkter som insatsen genererat på kort respektive medellång sikt.

Projekt Innergården resultat och möjliga effekter

Samhällsekonomisk utvärdering visar den ekonomiska nyttan

Den samhällsekonomiska utvärderingens fokus är att redovisa och synliggöra den samhällsekonomiska nyttan och de ekonomiska effekterna för berörda aktörer och deltagarna. Främst används denna typ av utvärdering för att följa upp sociala insatser inom välfärden med koppling till arbetsmarknad, arbetsliv och utbildning. Ett relativt nytt användningsområde för samhällsekonomisk utvärdering är för vår del att redovisa företagets affärsnytta med koppling till samhällsnyttan. I dessa fall kan företagets sociala ansvar lyftas fram och vi kan visa på vilket sätt företaget tar ett socialt och ekonomiskt ansvar för att bidra till ett hållbart samhälle.

I denna samhällsekonomiska utvärdering har vi med stöd av projektet följt upp hur deltagarnas situation, försörjning och användande av samhällets tjänster, förändrats genom projektets insatser och genomförande. Genom att samla in dessa uppgifter, 12 månader för insats och 12 månader efter avslutad insats, kan vi följa upp, beräkna och redovisa hur individens försörjningssituation och behov av insatser påverkats genom insatsen. I efterläget ser vi vilken typ av resurser som har använts hos berörda aktörer, och kostnaderna för dessa, individens eventuella lön med eller utan subvention och vilken aktör som betalat ut den offentliga försörjningen om detta är aktuellt.

Målet med den samhällsekonomiska utvärderingen är att i ett första steg visa vilka kostnader som finns för deltagarnas utanförskap och marginalisering innan projekt-deltagandet och hur mycket dessa kostnader har minskat genom deltagandet i projektet. I ett andra steg beräknas den ekonomiska nyttan av insatsen genom att redovisa hur mycket kostnaderna för utanförskapet har reducerats. Därefter kan projektets kostnader jämföras med intäkterna på kort sikt, ett år efter insatsen, och en prognos för det framtida värdet av insatsen kan uppskattas.

Det samlade målet för den samhällsekonomiska utvärderingen är att få en helhetsbild av projektets effektivitet och lönsamhet. I detta ingår olika typer av känslighetsanalyser, där projektet ekonomiska resultat kan "prövas" relativt om yttre faktorer utanför insatsen påverkat genomförandet och resultatet. En ytterligare analys studerar resultatet vid alternativa avskrivningsperioder.

Vi kan också jämföra projektets nyckeltal relativt liknande projekt i vår omfattande projektdatabas. Genom utvärderingen redovisas också hur fördelningen av kostnader och "nytta" kan variera mellan olika samhällsaktörer (myndigheter), vilket kan underlätta framtida diskussioner och beslut om finansiering av liknande insatser. Ytterligare användningsområden för den samhällsekonomiska utvärderingen är att underlätta spridning, implementering, lärande och för att diskutera och förklara höga initiala kostnader i ett projekt eller en åtgärd som sannolikt på sikt är lönsamt. En samhällsekonomisk utvärdering är också ett bra komplement till lärande utvärdering och ett processtöd med fokus på resultat och effekter.

Genom att vi alltid jobbar med utgångspunkt från förändringen av individens situation 12 månader före och 12 månader efter avslutad insats ”lyfter vi blicken” från ett kort-siktigt resultattänk med fokus på utfall och aktiviteter till att redovisa vilka effekter en insats ger. Eftersom en samhällsekonomisk utvärdering synliggör den ekonomiska nyttan kan vi säga att vi anlägger ett socialt investeringsperspektiv på de insatser som utvärderas med stöd av Nyttosam.

Projekt Innergården gör skillnad

För deltagarna i urvalet till denna utvärdering är den samhällsekonomiska kostnaden innan projektdeltagandet 648 000 kr i genomsnitt per år och individ. Denna kostnad ligger något högre än den genomsnittliga kostnaden på 600 000 kr per deltagare och år som vi tidigare redovisat som ett resultat av närmare 60 tidigare genomförda arbetslivsinriktade utvärderingar, se NNS rapport 2015:1. Den något högre kostnaden för deltagarnas utanförskap i projekt Innergården beror främst på deltagarnas behov av olika insatser och på handläggningen av deras offentliga försörjning.

Kostnaden för utanförskapet på samhällsnivå har efter deltagandet minskat med 128 000 kr per deltagare och år, betydligt över genomsnittet 82 000 kr i våra tidigare utvärderingar. Av aktörerna är det Mörbylånga kommun och Landstinget i Kalmar som har minskat sina kostnader mest. Kommunen har ökat sina skatteintäkter främst genom att flera av deltagarna kommit i ett arbete, samtidigt som kostnaderna för utbetalningen av försörjningsstödet minskat liksom kostnaderna för omsorg och handläggning som står för den största kostnadsreduktionen. Landstinget har ökade skatteintäkter, men har även något ökade kostnader för sjukvård, vilket tyder på att deltagarna haft latent behov av insatser som ”upptäckts” i projektet.

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har ökade kostnader, vilket ligger i linje med dessa aktörers uppdrag. En social satsning med målsättningen att deltagare som ”står långt från arbetsmarknaden” skall öka sin grad av egenförsörjning förutsätter att Arbetsförmedlingen har möjlighet att stötta med insatser och lönesubventioner. En kostnadsökning för denna aktör indikerar därför att de fullföljt sitt uppdrag. Försäkringskassans ökade kostnader beror på att några av deltagarna bytt typ av offentlig försörjning. Staten har totalt sett ökat sina kostnader, men har också ökade skatteintäkter genom deltagarnas högre arbetskraftsdeltagande.

Deltagarna har ökat sina disponibla inkomster, betydligt över genomsnittet jämfört med våra tidigare utvärderingar av liknande insatser, 48 000 kr respektive 25 000 kr per år. Det är viktigt att de personer som kommit i egenförsörjning får ett fortsatt stöd för att utveckla och bibehålla sin arbetsförmåga för att klara av sin egenförsörjning. Även för de personer som genom projektet stärkt sina möjligheter att komma i ett arbete måste få ett fortsatt stöd efter projektavslut.

De känslighetsanalyser som vi genomfört av projekt Innergården visar att projektet är fortsatt lönsamt även om vi tar hänsyn till andra faktorer påverkan av projektresultatet. Om vi exkluderar extremvärdena visar projektet sig vara lönsamt, men minskar något relativt den första känslighetsanalysen. Till sist visar vår kalkyl där åtgärds-kostnaden ”skrivs av” på tre år att projektet är lönsamt redan från år ett istället för efter 17 månader då hela kostnaden belastar år ett. Dessa analyser kan också ses som ett alter-

nativ till att använda kontrollgrupper, som i princip inte fungerar vid denna typ av utvärderingar, både p.g.a. kostnads- som etiska skäl.

När vi jämför projekt Innergården relativt vår databas med liknande projekt visar sig projektet på sikt vara betydligt lönsammare trots högre kostnader. Detta beror i sin tur på att projektet lyckats minska kostnaderna i högre grad för deltagarna jämfört med liknande projekt.

Förutsättningar för ett lärande, strukturellt och strategiskt perspektiv

Siffror och nyckeltal säger inte alltid allt och vi anser att det krävs ytterligare analyser för att ”tränga” bakom och förstå vad som ligger bakom de nyckeltal som redovisas i den samhällsekonomiska utvärderingen. Ytterligare en avgränsning för den samhälls-ekonomiska utvärderingen är att den mäter effekterna relativt målgruppen och inte direkt lyfter fram det organisatoriska perspektivet av hur processen eller projektet genomförts och vilka ekonomiska effekter detta fått.

Tanken med att redovisa och diskutera projektet ur ett vidare perspektiv är att detta skall komplettera den samhällsekonomiska utvärderingen. Vi har inte haft ett uppdrag att följeforska eller att bidra med ett processtöd till projektet, men vi vill ändå lyfta fram projektets möjliga effekter på lite längre sikt. Vår analys utgår från de uppgifter vi fått från projektledningen och i andra hand från de övriga kontakter som vi haft med projektet. Därför skall denna analys ses som en utgångspunkt för ytterligare diskussioner och analyser.

Under de närmare tjugotalet år som vi från Payoff arbetat med utvärdering har vi mött ett mycket stort antal projekt med arbetslivsinriktning riktade till personer i arbetsför ålder i olika stadier av utanförskap. Detta gör att vi har en gedigen kunskap om vad som varit framgångsfaktorer och grundbultar i olika satsningar, vilket vi kan utgå från i våra analyser.

Några aspekter som vi tycker är särskilt viktiga att lyfta fram vad gäller projektets resultat och genomförande redovisas nedan. Vi ställer också några frågor som är lämpliga för projektägaren och parterna att diskutera vidare för att öka projektets effekter på sikt:

- Projekt Innergården har visat på ett alternativt sätt att samverka och erbjuda arbetslivsinriktad rehabilitering med stort fokus på arbete för individer med i många fall långt gånget utanförskap. Den ”gröna arenan” som byggts upp genom projektet innebär att nya möjligheter till egenförsörjning skapats för deltagarna samtidigt som deltagarnas upplevda livskvalitet sannolikt ökat. Det är därför särskilt viktigt att klara ut vem av projektparterna som skall följa upp hur anställningarna utvecklas, så att deltagarna även i fortsättningen kan vara i egenförsörjning.
- Samverkan kring målgruppen har utvecklats mellan parterna i projektet. Navet i detta samarbete har varit ett Resursteam med representanter från de samverkande parterna. Kan detta samarbete fortsätta efter avslutat projekt eller behövs några strukturella förändringar eller strategiska beslut för att etablera arbetsformerna och utveckla styrning- och ledning? Ett förslag finns redan för politikerna i

kommunen hur ett sådant samarbete skulle kunna se ut. Tar detta förslag även hänsyn till samverkan med övriga parter i projektet?

- Projektet konstaterar att styrgruppens sammansättning varit en framgångsfaktor och att implementering måste vara med på agendan från start för att projektet skall skapa effekter på längre sikt. Även för framgångsrika projekt krävs planering, förankring och ansvar på alla nivåer för att implementeringen ska lyckas. Hur kan Samordningsförbundet arbeta tillsammans med parterna vid kommande satsningar för att öka möjligheterna att en insats skall påverka och faktiskt förändra aktörernas arbetssätt och dess organisationer?
- Vad vi kan förstå har projektet genom den egna uppföljningen visat att projektets målgrupp upplever att deras hälsa ökat, arbetsförmåga förbättrats och de kommit närmare arbetsmarknaden genom projektet. Hur kan samverkansparterna även i fortsättningen stötta deltagarna för att de skall fortsätta att utvecklas? I detta ligger en stor ekonomisk potential då flera deltagare står på "tröskeln" till arbetslivet.
- Finns det tankar hos parterna att erbjuda tidigare och förebyggande insatser till målgruppen eftersom det ligger så stora mänskliga och ekonomiska värden i detta? Projektet har ur ett socialt investeringsperspektiv visat att satsade kostnader ger möjligheter till framtida intäkter.
- Resultatet av den samhällsekonomiska utvärderingen visar på att projektet relativt liknande arbetslivsinriktade projekt har ett positivt utfall. Ytterligare tio deltagare som inte avslutats har utvärderats genom att prognosticera/bedöma deltagarens försörjningssituation efter avslutat projekt. Denna preliminära utvärdering visar ett utfall som ligger på en betydligt lägre nivå relativt de första tio deltagarna. Enligt projektledningen beroende på att tillkommande deltagare "står betydligt längre från arbetsmarknaden". Projektparterna bör därför följa upp hur dessa deltagares situation utvecklas och det faktiska resultatet av insatsen relativt prognosen.
- Vår förhoppning är att våra slutsatser och frågeställningar tillsammans med den samhällsekonomiska utvärderingen kan ligga till grund för att ta vara på projektets lärande, framgångsfaktorer och strategiska värde.

Rapporten är sammanställd av payoff utvärdering och analys AB, 2015-10-02

Sven Vikberg

Kontaktperson payoff AB: Sven Vikberg. sven@payoff.se

Kontaktperson för projekt Innergården: Eija Vartiainen.

E-post: eija.vartiainen@morbylanga.se

Bilagor

1. Projektledarens redovisning av projekt Innergården.
2. Detaljerade resultat i tabellform.
3. Presentation av NyttoSam.

Presentation av projekt Innergården

Bakgrund till att projektet startades

Arbetsmarknadsenheten i Mörbylånga kommun har i 2 tidigare projekt använt en mindre odling som en arena för arbetsträning. Det nya arbetssättet med natur och odling samt de positiva effekterna vad gäller hälsa och sysselsättning för deltagarna togs tillvara och en ansökan om ett projekt med grön arbetslivsinriktad rehabilitering med odling som huvudsyssa formulerades till en ansökan 2012 till Samordningsförbundet Kalmar län. I projektansökan formulerades även en aktiv och tydlig riktning mot samverkan mellan myndigheterna både i enskilda ärenden men även mellan handläggare från respektive myndighet.

Projektnamn

Innergården.

Projektägare och styrgrupp

Mörbylånga kommun Arbetsmarknadsenheten är ägare. Styrgrupp är Lokala samverkansgruppen för Öland.

Projektgenomförare och projektparter

Arbetsmarknadsenheten och samverkansparter Försäkringskassa, Arbetsförmedling, Landstinget Kalmar och Mörbylånga kommun.

Projektkostnader och finansiering

Projektbudget på totalt 3. 108 000 kr fördelat på åren 2013-2015, finansiering via Samordningsförbundet i Kalmar län.

Projektets syfte och mål

Projekt Innergården är ett projekt inom grön arbetslivsinriktad rehabilitering på Kollberggården i Kleva, Mörbylånga kommun.

Syftet med projektet är att undersöka om "grön" verksamhet kan användas för flera målgrupper i kommunen och ge människor möjlighet att växa och utvecklas i en miljö på en gård med odling och tillgång till djur. För kommunens invånare som av olika

skäl befinner sig utanför arbetsmarknaden, ger projektet en möjlighet att påbörja en väg tillbaka till arbetslivet, genom arbetsträning, friskvård, coaching och vägledning.

Målet är att 30 % av deltagarna når arbete eller studier 3 månader efter avslut och/eller en ökad livskvalité. Arbetet sker i samverkan med och mellan myndigheterna Arbetsförmedling, Försäkringskassa, Landsting och Mörbylånga kommun både på individ- och handläggarnivå.

Målgrupp

Personer 18-64 år som är i behov av samordnade insatser från minst 2 myndigheter (AF, FK, IFO, LT).

Projektid

20130101- 20151231

Arbetsmodell

- Samverkande myndigheter har valt ut deltagare till projektet. Ansökan till projektet sker via en blankett som remitterande myndighet sänder till projektet som meddelar tid för möte på gården. Vid mötet informeras deltagare om projektet, respektive part informerar om sin del i samverkan och en handlingsplan med uppföljningsträffar upprättas med deltagaren. Startdatum sätts och deltagaren får en rundvandring på gården.
- Introduktionen sker under den första veckan via en fastställd manual (rutiner, arbetsmiljö, mm). Processen i projektet är att deltagare sätter igång i arbetsträning i odlingen och i gårdens sysslor. Uppgifter anpassas efter önskemål och behov och veckoscheman görs för deltagarna. I projektet finns en preliminär odlingsplan för varje månad under året, de dagliga sysslorna planeras gemensamt under morgonmöte och anpassas individuellt. Vi har kombinerat arbetsträningen med traditionella hantverk. När man arbetar med hantverk/skapande verksamhet i grupp eller enskilt, så ser man hur deltagare kan ta instruktioner. Hur man klarar en instruktion i grupp eller om man måste ha en instruktion direkt (öga mot öga). Ska instruktionen vara muntlig, nedskrivet eller med bilder eller en kombination?
- I arbetet med hantverk i grupp stärker ofta deltagarna varandras självkänsla genom, att peppa varandra, ge varandra tips och tillsammans tänka ut olika kreativa strategier och (problem) lösningar. Gruppen är ofta väldigt uppmuntrande och deltagarna tror mer och mer på sig själv och sin förmåga att hantverka/skapa. Deltagarna själva kan ge förslag på vad de önskar att göra och på vilket sätt de vill göra vilket innebär att odlingen/hantverk formats av deltagarna där de får testa sina idéer och sin kreativitet. Delaktigheten i odlingen/hantverk har skapat motivation hos deltagare att sätta igång och det har fungerat även för deltagare som inte har någon odlings- eller hantverkserfarenhet.
- Tillgång till djur har funnits som en del i arbetsträningen, en deltagare har deltagit i socialt stöd med häst och ridning som metod.
- Samverkansparter träffas på gården ca 1 ggr i månader för uppföljning och fortsatt planering. Deltagande sker på frivillig grund. Metoden med odling och naturnära aktiviteter vilar på en teoretisk referensram i forskning från bl a SLU. Projektet

finns i en databas vid Botaniska trädgården vid Göteborgs Universitet tillsammans med andra liknande verksamheter. Samtalsmetodik samt delar ur Supported employment samt yrkesvägledningsmetodik (Vägvisaren) har använts i processen i kombination med arbetsträning där bedömning av arbetsförmåga med teorigrund i MOHO (model of human occupation) har använts.

- Modellen som har utvecklats är att arbetsträningen på gården är en förberedande insats inför praktik eller arbetsträning på den reguljära arbetsmarknaden. Sociala färdigheter, samarbetsförmåga, förmåga att arbeta självständigt eller i grupp, förmåga att lösa problem, förståelse av instruktioner, användandet av verktyg mm har kunnat prövas före praktik/arbetsträning externt. Arbetsträningen har också använts för deltagare i sk ALI , där arbetsförmågan prövas för personer som gått ur sjukförsäkringen. Försäkringskassan och Landstinget har använt arbetsträningen som ett sätt att pröva arbetsförmågan hos yngre personer som har aktivitetsersättning eller som fyller 30 år och där ställning ska tas till sjukersättning. För personer där inträde på arbetsmarknaden inte har varit aktuellt, har de slussats vidare till rätt insats via kommun eller landsting. Deltagare har via biståndsbedömaren, kommit vidare till t ex daglig verksamhet eller aktivitet enligt SoL eller Lss. Andra insatser som boendestöd, personligt ombud samt case manager har också varit aktuellt. Deltagare har också fått hjälp i samverkan att söka rätt ersättning, t ex aktivitetsersättning vid funktionsnedsättning. Deltagare har också fått hjälp att komma till Landstingets resurser med vård och behandling.

Vad har projektet eller verksamheten resulterat i?

Projektet har via samverkansparter kunnat fånga upp personer i utanförskap, såväl lite äldre, långtidssjukskrivna personer som förlorat kontakten med arbetslivet, som yngre personer som har ringa eller ingen erfarenhet av arbetslivet och som av olika orsaker blivit sittandes hemma. I båda fallen har det funnits arbetshinder pga medicinska skäl (fysiska/psykiska), alla deltagare har haft kontakt med Landstinget. Vi har kunnat effektivisera samverkan genom att deltagare får rätt insats vid rätt tillfälle.

Projektmålet 30 procent till arbete studier 3 månader efter avslutad tid:

2013 nådde 30 procent anställning, 2014 nådde 27 procent anställning. Vi vet också att av de 10 första rapporterade avslutade i Pay Off redovisningen så har 4 ungdomar under 30 år flyttat hemifrån och har eget boende.

Tidigt i projektet skapades ett sk Resursteam med utvalda handläggare från respektive myndighet. Resursteamet kom att bli ett forum för samverkan på handläggarnivå för kunskapsutbyte om varandras verksamhetsområden (lagar, förordningar, resurser mm). Rent praktiskt har varje part bjudit in specialister från sina verksamheter för att beskriva vilket stöd det finns att söka och på vilket sätt. Inbjudna har t e x varit arbetsterapeuter från AF samt landstinget, socialkonsulenter, arbetspsykologer, biståndsbedömare från kommunen m.fl. I nätverket ingår även Hälsocentralernas hälsokoordinatorer. Vi har även kunnat lyfta komplexa ärenden och diskutera fram tankar kring hur processer kring den enskilda kan stärkas/stödjas och vem som haft huvudansvaret i det. Vi har skapat ett nätverk av drygt 20 personer i projektet. Kunskapsutbyte har även skett via gemensamma aktiviteter, 2013 deltog vi i Fokus forskningskonferens i Kalmar, 2014 deltog vi på Inspirationsdagen i Kalmar.

Beskriv förbättrings- och framgångsfaktorer

Tre områden som ni bedömer att ni borde bli bättre på eller som kan utvecklas ytterligare.

- Önskemål från samverkansparter om snabbare process till arbete samtidigt som vi sett att om deltagarna får tid på sig så blir förändringsprocessen stadigare, vi har skyndat långsamt. För vissa deltagare har inte ett år, som är maxtiden i projektet, inte räckt till utan de hade behövt ha en längre tid för återhämtning. Man bör ställa tiden i utanförskap i relation till hur lång tid man bedöms behöva för att komma tillbaka till arbetslivet, helhetssyn/ livsperspektiv.
- Mer samverkan inom kommunen för personer med mer omfattande stöd, arbeta fram en tydlig struktur i vem som gör vad.
- Utforma andra former av lönestöd för personer som har en varierande prestationsgrad (lönebidrag per timme t ex), utöka sk resursanställningar inom kommunen att gälla även för funktionshindrade utan försörjningsstöd. Utveckla kontakter mot arbetsgivare enligt Supported employment metoden.

Tre framgångsfaktorer för projektet.

- Samverkan för och med individen och samverkan mellan samverkansparter
- Lösningfokuserat arbetssätt där alla bidrar med sin del till en helhet
- Grön arena som har goda effekter för hälsa, delaktighet och social tillhörighet med uppgifter i arbetsträningen som är anpassade och reella.

Typfall

Typfall ett

Ung hemmaboende person som avbrutit gymnasiestudier utan åtgärd/uppföljning från skolan, hemmasittare ca 1 år, kontakt med Landstinget 1 gg/ år för att förnya recept/medicin (Neuropsykiatrisk diagnos). Försörjningsstöd via IFO. Kommer till Innergården via IFO /AF, är i arbetsträning ca 6 månader, får anställning inom livsmedelsindustri, blir självförsörjande. Flyttar så småningom till egen bostad.

Typfall två

Ung arbetslös person, har gymnasieutbildning och provat studera på högskola. Bor hemma, psykisk diagnos, kontakt med Landstinget och försörjningsstöd via IFO. Kommer i arbetsträning i projektet, upplever bättre hälsa, vi kopplar på boendestöd via kommunen, ansöker och beviljas aktivitetsersättning. Överförs till aktivitet via bistånd enligt SoL (Aktivitetshuset). Har fortsatt kontakt med Landstinget, har i år flyttat till egen bostad.

Typfall tre

Ung långtidssjukriven person, kontakt med Landstinget, försörjning via IFO, arbetstränar i projektet ett år, uppnår en förbättrad fysisk och psykisk kondition, kommer till eget boende, kommer till anställning på halvtid via stöd från SIUS, ansöker om aktivi-

tetsersättning på halvtid och beviljas detta. Har anställning idag på halvtid, aktivitetsersättning på halvtid.

Projektet relativt ett lärande, strategiskt och strukturellt perspektiv:

Det nya i projektet har varit att använda en gård och en odling som utgångspunkt i arbetsträning, En gård som finns på Öland (närmiljön) och som är lättillgänglig. Miljön på gården har varit informell, ej myndighetskänsla och arbetet med odlingen har skett tillsammans med handledare/ projektledare, vi har skapat delaktighet, inflytande, tillhörighet i en grupp och där hela gruppen blir en resurs för deltagarna. Samtal har kunnat genomföras i en utemiljö.

Arbetsträningen innebär konkreta uppgifter som ska utföras, vi har kunnat bedöma prestationer utifrån deltagarna insatser i odlingen. Vi har även använt hantverk som en metod för att dels se effekter av skapande verksamhet och dels kunna bedöma hur man hanterar olika material, verktyg och instruktioner. Att skapa eller få tillgång till sin kreativitet via hantverk eller odling har medfört att deltagare även har utvecklat dessa delar på fritiden, många har börjat odla hemma eller fördjupat intresse i skapande. Livskvalitén har ökat. Vi tror att kreativiteten kan utveckla t ex problemlösning för andra livsområden och det nya i projektet har varit att använda odling och hantverk som ett sätt att komma igång i en process.

Samverkan med handläggare från myndigheterna har skett på plats, deltagaren har inte behövt åka runt till olika instanser, tryggheten på gården har också medfört att deltagare kunnat se att teamet runt honom/henne vill väl och vill stödja. Misstro mot myndigheter har kunnat vändas. Deltagaren har fått lugn och ro att tid återhämta sig och finna nya vägar framåt, hälsoeffekterna från naturen och odlingen har befrämjat återhämtning som någon uttryckte sig "jag har kommit ikapp mig själv".

När det gäller samverkan så har vi fått förtroendet från samverkansparter att jobba på det sätt vi gjort, det har funnit en tillit till att vi på olika sätt kan stödja individerna framåt, samverkansparter har inte visat misstro mot våra metoder utan de har noterat och följt utvecklingen hos deltagarna på ett positivt och stödjande sätt.

Vilka insatser skulle målgruppen sannolikt fått om de inte ingått i målgruppen?

Risken är att t ex ungdomar med försörjningsstöd och funktionshinder skulle ha fortsatt att ha försörjningsstöd, dvs inte fått stöd till aktivitetsersättning/boendestöd t ex.

Ekonomiskt stöd enligt respektive myndighets regler och förordningar.

Stöd via andra parter i t ex bedömning av arbetsförmåga.

Hur har styrgruppen och projektgruppens samarbete fungerat?

Samarbete mellan styrgrupp och projektgrupp har fungerat väl. Styrgruppen har kunnat bistå med relevant stöd.

Sammanfatta kortfattat projektets (möjliga) långsiktiga värde och effekter för individerna, parterna/aktörerna var för sig och i samverkan.

Projektet långsiktiga värde för individerna torde vara att de når en högre livskvalité genom att vara delaktiga i arbetslivet i den utsträckning de klarar av, att de fungerar bättre som föräldrar/partners genom att ha funnit en balans i tillvaron, att de finner en ny och hållbar väg för livet, klara eget boende, ha en meningsfull fritid, bättre ekonomi. För deltagare som inte kan arbeta har beskedet att få rätt ekonomiskt stöd inneburit ökad livskvalité, att kunna ha ett eget boende, en meningsfull sysselsättning, minska kontakterna med vården. Att finna sin plats i tillvaron och livet.

För samverkansparter har projektet inneburit ett stöd i förstärkt och fördjupad utredning kring den enskilde, det har funnits en arena att pröva personer som har haft en oklar status vad gäller arbetsförmåga, hälsosituation, inriktning i arbetslivet mm. Individer som annars riskerar att fastna i långtidsarbetslöshet kan fångas upp och få tillgång till mer och rätt stöd.

I samverkan har vi kunnat jobba med individen, för individen och klargöra begränsningar och resurser. I de fall där arbete varit aktuellt har Arbetsförmedlingen bidragit med stöd, både i att koppla på SIUS, finna anpassade arbetsplatser och informera/hand-lägga stöd till arbetsgivaren vid anställning. I de fall det varit aktuellt med insatser från Försäkringskassan så har detta hanterats snabbt och effektivt, individerna har fått förklarad processer t ex kring sjukersättning/aktivitetsersättning. Landstinget har kunnat stödja med medicinska insatser, framförallt för deltagare som varit outredda och där det saknats medicinska underlag.

Hur överförs och implementeras lärandet, arbetsmetoder, samverkan till de berörda reguljära verksamheterna? Om inte finns det någon tanke eller plan för att ta vara på det strategiska och strukturella värdet?

Projektet har kommit att bli en del inom Arbetsmarknadsenheten där vi har en "låg" tröskel in för att pröva arbetsförmåga, arbetsmetodiken har medfört att vi får en tydligare struktur kring deltagare som är outredda och som befinner sig i den sk "gråzonen" mellan myndigheter. Vi har utvecklat metodiken så att alla deltagare har en plan för hur man fortsätter vidare och också ett klargörande kring vilken samverkanspart som tar ansvaret för deltagaren. Vi har samverkat inom kommunen med att sätta in stödåtgärder t ex via biståndsbedömning för deltagare, det innebär att vi kan förhindra framtida kostnader för personer i utanförskap.

- Tidigare projekt i samverkan och i Mörbylånga kommun har visat att samverkan har en tendens att upphöra då projekt upphör, samma problematik finns i andra projekt i länet. Det är svårt att upprätthålla och bevara samverkan utan aktiva handlingar från respektive part, kommunen kan inte ensam stå för lösningar i komplexa situationer. Vi behöver fortsätta att arbeta med samverkan kring enskilda individer mellan Försäkringskassa, Arbetsförmedling, Landstinget och Mörbylånga kommun och vi behöver ha en struktur kring samverkan via det sk Resursteamet. Vi behöver sikta mot en långsiktighet i samverkan mellan parter, ta tillvara erfarenheterna av den och bygga vidare på det befintliga nätverket av drygt 20 tal personer från respektive myndighet. Vi behöver fortsätta arbeta kring att förstärka och förtydliga rehabiliteringsprocessen och roller i den genom samverkan.

Implementeringsarbetet har resulterat i konkreta förslag kring hur en eventuell fortsättning kan se ut och förslaget kommer att presenteras för politikerna i kommunen under hösten 2015.

Mörbylånga kommun 2015-09-09

Eija Vartiainen

Projektledare Innergården

Bilaga 2.

Kompletterande tabell, samhällsekonomisk utvärdering

I tabell 7 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommun och landsting. Uppgifterna avseende de totala värdena i tabellerna gäller den population som ingått i utvärderingen. De max- och minvärden som anges avser lägsta och högsta värde på kort sikt på individnivå.

Tabell 7. Intäkter på kort sikt, finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget.

	Kort sikt	Per deltagare
Kommun, varav	498 000 kr	50 000 kr
ekonomiskt bistånd	74 000 kr	7 000 kr
skatt	126 000 kr	13 000 kr
omsorg och handläggning	298 000 kr	30 000 kr
Landsting, varav	95 000 kr	10 000 kr
skatt	135 000 kr	14 000 kr
sjukvård	-40 000 kr	-4 000 kr

Bilaga 3.

Vad är NyttoSam?

payoff's metod NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt modell, SamPop. Under år 2007 tog payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs AB. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs AB för drygt tio år sedan. Därefter har metoden vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff utvärderingar och analyser av verksamhet och insatser, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som ska leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar modellen på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation under en period av 12 månader FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation under en period av 12 månader EFTER åtgärden beräknar NyttoSAM de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen, övrig stat, staten totalt, försäkringsgivarna (via inbetalningar till avtalsförsäkringarna) och individen själv.

NyttoSAM ska ses som en modell, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Modellens struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar, se nedan. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnads-skydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots modellens solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Följande avgränsningar och antaganden har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden.
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet.
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion i samhället, inget sparande förekommer.
- Alla ekonomiska konsekvenser gäller i ett ”första led”. Eventuella s.k. multiplikativa effekter – effekter i nästkommande led – ingår således inte.
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande prissätts inte och ingår därmed inte heller i beräkningarna.
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella spin-off effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte.
- Modellen förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/ kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.

- Den intäkt som staten har i form av olika indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka.
- De indirekta skatterna (punktskatter och mervärdesskatter) som påläggs vid beräkning av effekter på BNP bygger på ett genomsnitt av alla olika skattesatser som förekommer.
- Modellen förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag.
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet.

Förklaring till några av nyckeltalen i NyttoSam:

- *Intäkter*; för samhället skapas intäkter genom att en person kommer i egen försörjning i ett arbete. Alternativt skapas intäkter genom att en person inte längre tar del av vård eller andra insatser som kräver arbetskraft. En deltagare som har ett försörjningsstöd innan insatsen och som har inkomst av lön efter insatsen skapar intäkter genom minskade kostnader för de resurser som frigjorts vid handläggningen. Kommunen har också minskade kostnader för försörjningsstödet samt ökade skatteintäkter. Motsatsen kan också gälla att en person efter en insats inte har skapat intäkter utan genererat högre kostnader genom att det t ex funnits ett behov av rehabilitering.
- *Kostnader*; avser de resurser som insatsen använt för att genomföra insatsen, både egna och eventuellt externa kostnader ingår.
- *Lönsamhet*; beräknas som skillnaden mellan intäkter och kostnader.
- *Återbetalningstid*; den tid det tar för insatsen att nå ”break-even”, vilket innebär att insatsens intäkter är lika stora som kostnaderna.
- *Potential*; vi har tagit fram en schablon för den genomsnittliga årliga kostnaden för att en person inte arbetar och till denna kostnad adderas den faktiska kostnaden för typfallens förbrukning av vård, omsorg och handläggning.
- *Verkningsgrad*; är också ett eget framtaget nyckeltal kopplat till NyttoSam. Verkningsgraden beskriver hur stor andel av deltagarens samhällsekonomiska kostnad som frigörs under det första året efter att deltagaren lämnat insatsen alternativt när resultatavstämningen gjorts. Kostnaden är beräknad utifrån dennes utanförskap under en period av 12 månader före insatsen. Exempel; om kostnaden initialt är 600 000 kr och det skapas ett värde på 120 000 kr under en period av 12 månader efter insatsen/resultatavstämningen motsvarar det en verkningsgrad på 20 procent. Den årliga samhällsekonomiska kostnaden för utanförskapet (600 000 kr i vårt exempel) är baserat dels på det produktionsvärde som skapas av en vuxen person med 27 150 kr i månadslön utan lönesubvention, dels på personens konsumtion av samhälleliga resurser.

Ovanstående nyckeltal är de vanligaste vi relaterar till men vi redovisar också ytterligare nyckeltal kopplat till kostnaderna för insatsen. Nyckeltalen presenteras också baserat på utfallet på kort sikt, 12 månaders efterläge, i vanliga fall efter att deltagaren kommit i t ex arbete, studier eller någon annan av de resultatmått som

är aktuella för insatsen. Alternativt redovisas nyckeltalen på fem år, medellång sikt, som bygger på en prognos av resultatet efter ett år.